İslam qadınının hüquq və vəzifələri haqqında

Təbiidir ki, əxlaqi və dini qayda-qanunlara riayət etməyənlər ailənin səadət və xoşbəxtliyini təmin edə bilməzlər. Ona görə də, islam nikahda hər iki tərəfin yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik olmasına xüsusi diqqət yetirir. Fəsad törədə biləcək nəslin yaranmasına səbəb olan imansız ailələrdən çıxmış adamlarla evlənməyi məsləhət görmür.

İlahiyyatçı S.M.Musavi yazır: “Cavanlar ailə qurarkən, islamın qayda-qanun və tövsiyələrinə diqqət etsələr, gələcəkdə möhkəm və əsil müsəlman ailəsinin yaradılmasına səbəb ola bilərlər. Müasir dövrdə bəzi cavanlar elə təsəvvür edirlər ki, həyat yoldaşı seçməyin düzgün yolu evlənənə qədər bir-birlərilə gəzib-dolanmaq və müəyyən münasibətlərdə olmaqdadır. Halbuki bu cür qanunsuz təmaslar, əksər hallarda, fəsad və əxlaqi pozğunluqlarla nəticələnir. Məhz bu məqsədlə öz müqəddəratını “gələcək həyat yoldaşına” tapşıran, bir müddətdən sonra səhv etdiyini başa düşən aldanmış qızların statistikası adamı dəhşətə gətirir. İnsanların bir-birlərini yaxşı tanıması, adətən, uzun illər boyu davam edən münasibətlər nəticəsində baş verir və qısa müddət ərzində, gələcək “ər-arvad” heç vaxt bir-birləri barəsində düzgün və obyektiv təsəvvürlər əldə edə bilməzlər. İnsanların əxlaqi və ruhi xüsusiyyətləri onların müxtəlif hadisələrlə və həyati sınaqlarla üzləşdiyi vaxt daha yaxşı üzə çıxır. Səbir və dözümlülük, mətanət, fədakarlıq və sair insani keyfiyyətlər, çətin məqamlarda, həyatda qarşıya çıxan təbii imtahanlarda bəlli olur. Amma gəzinti, əyləncə və eyş-işrət vaxtı belə xüsusiyyətlər çox nadir hallarda aşkar edilir. Görəsən, bulvarda, kinoda, restoranda və ya digər əyləncə yerlərində görüşməklə, kiminsə xüsusiyyətlərini lazımi şəkildə müəyyənləşdirmək olarmı? Əlbəttə, qəlbi məhəbbət hissi ilə döyünən gənclər heç vaxt öz nöqsanlarını büruzə vermir, əksinə, süni şəkildə olsa da, özlərini ən yaxşı xüsusiyyətlərə malik adamlar kimi göstərməyə çalışırlar”. Ehtirasların coşqun bir dövründə belə münasibətlər vasitəsilə cavanlar bir-birlərinə obyektiv qiymət verə bilərlərmi? Bu şəraitdə qurulan ailə həyatı, adətən, axıradək tab gətirə bilmir. Digər ilahiyyatçı Hacı Əbdürrəhman Yusifpur yazır: “Əziz qadın, məhəbbət ilə kişini özünə cəlb et, ola bilər ki, ərini ürəkdən sevirsən, amma bunu dilinə gətirə bilmirsən, ancaq bil ki, bu, kifayət deyildir. Odur ki, bu məəbbəti dillə də ifadə etməlisən, bəlkə bu halda sənin sözlərindən, hərəkətlərindən eşqin təsiri və bu məsələyə maraq özünü göstərər.

Aradabir “mənim əzizim” deməyin nə ziyanı vardır və ya “səni sevirəm” desən, nə eybi vardır?! Səfərdən qayıdanda, ona təzə bir paltar və ya gül dəstəsi bağışlayıb - yaxşı ki, qayıtdın, ürəyim sənsiz sıxılırdı, - desən, nə yaxşı olar!

Səfərdə olarkən, ona məktub yaz və ayrılıqdan əzab çəkdiyini ona bildir. Əgər ərinin iş yerində və evdə telefon vardırsa, hərdənbir zəng edib, əhvalını soruş.

Əgər adi vaxtdan xeyli gec evə qayıdarsa, de ki, sənin gəlişini gözləyirdim, gec gəlməyindən narahat olmuşdum.

Ərin evdə olmayanda, qohumların yanında onu təriflə, de ki, doğrudan da, yaxşı ərin vardır, de ki, onu çox sevirsən. Əgər birisi onun əleyhinə danışmaq istəsə, ərini müdafiə et”.

Şekspir demişdir: “Qadında məni qəlbimi ovsunlaya biləcək əsas cəhət onun gözəlliyi yox, mehribançılığıdır.”

Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: “Sizin ən yaxşı qadınlarınız o qadınlardır ki, eşq və məhəbbətə layiq olsunlar”.

H.Yusifpur qeyd edir: “Hər bir kəs özü barədə düşünür, özünü üstün hesab edir və başqalarının da ona hörmət bəsləməsini istəyir. Onu təhqir edən şəxslərə nifrətlə yanaşır. Əziz xanım, hər bir kəs sizin ərinizin daxili hisslərini, ehtiyaclarını təmin etməyə hazır deyildir. Mənzildən kənar yerlərdə insan müxtəlif əxlaqlı insanlarla qarşılaşmalı olur, bəzən şəxsiyyətini təhqir də edirlər.

Əziz xanım, ərini həmişə salamla qarşıla, onunla danışanda, həmişə ədəbli olmağa çalış, ona nəzakətlə müraciət et, uşaqlarına da başa sal ki, atalarına ehtiram göstərsinlər. Ərin qapını döyəndə, çalış qapını özün aç. Onu gülərüz və təbəssümlə qarşıla, heç bilirsənmi ki, sənin bu cür davranışın ona necə müsbət təsir göstərəcək, onu necə ruhlandıracaqdır”.

Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: “Qadının vəzifələrindən biri də budur ki, ərini evin qapısı ağzında qarşılayıb, ona, - xoş gəldin,- desin”.

Qadın hamı ilə dostluq münasibətlərini kəsib, mehrini ərinə salır və ərinin də onu bu cür məhəbbətlə sevməsini istəyir.

O kişi gecə-gündüz sənin rahatlığın üçün çalışır, sənə yaxın bir dost, həqiqi sirdaş olur. Əgər ona məhəbbət göstərsən, o da qarşılıqlı şəkildə sənə öz məhəbbətini göstərəcəkdir. Heç bir vaxt demə ki, ərim məni ilk baxışdan sevmişdir və onun məhəbbəti daimidir. Çünki ilk baxışdan yaranan sevgi davam etməyə bilər. Əgər ərini sevirsənsə, deməli, ürəyin həmişə şad və rahat olacaqdır. O, ürəkaçan bir iş və maraqlı həyat niyyətindədir və bütün işlərdə mövqeyi vardır. Kifayət qədər məhəbbət görən kişi ruhi xəstəliklər və əsəb gərginliyi ilə qarşılaşmaz.

Əgər kişi qadının onu sevmədiyini duyarsa, onda qadından soyuyar, işdən və həyatdan bezər, müxtəlif xəstəliklərə düçar olar, evdən çıxıb gedər və avara həyat tərzi keçirməyə başlayar.

Hətta məcbur olub, meyxanalara, qumarxanalara və digər pozğun yerlərə gedər, öz-özünə belə fikirləşər ki, nə üçün öz əməyimin nəticəsini məni sevməyən şəxsə verim, yaxşısı budur ki, kef dünyasına ayaq basıb, özümə kifayət qədər dostlar qazanım.

Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: “Hər hansı bir qadın danışığı ilə ərini narahat edərsə və ya ona əziyyət verərsə, onun namazları və digər əməlləri qəbul edilməyəcəkdir. Gündüzlər oruc tutan, gecələr ibadət edən, var-dövlətini Allah yolunda xərələyən hər hansı bir qadının dili pis olarsa, cəhənnəmə vasil olacaq ilk şəxsdir. Qadın həmişə səmimi və mehriban olmalıdır. Heç bilirsənmi ki, məktəbə gedən uşaqlarını nə qədər təbəssümlə və mehribançılıqla yola salsan, onların əhvalı necə yüksək olacaqdır?

Bir qadın məhkəmədə şikayət etdi ki, ərim həmişə başqa yerlərdə nahar və şam edir. Əri cavab verdi ki, buna görə ki, yoldaşımın dili acıdır.

Məhəmməd peyğəmbərə (s) dedilər: “Bir şəxsin yaxşı arvadı vardır, gündüzlər oruc tutur, gecələr ibadət edir.

H.Yusifpurun fikrincə, həyatın ağırlığı kişinin öhdəsinə düşür və kişi hansı yolla olur-olsun, ailənin ehtiyaclarını, onun xərcini təmin etməlidir. Amma kişi bu yolda müxtəlif vəziyyətlərə düşə bilər, o cümlədən, namünasib insanlarla üz-üzə gələ bilər və ya bazarın qıtlığından yaxşı gəlir də götürməyə bilər. Xərclik qazanmaqdan ötrü münasib bir iş də tapmaya da bilər və ya dəfələrlə maliyyə işçiləri tərəfindən yoxlamaya məruz qala bilər. Bir də ki, axı, insan nə qədər hadisələrə dözə bilər. Burada kişilərə qol-qanad verən qadınlara ehtiyac hiss edilir. Məhz yuxarıda qeyd edilənlərin ucbatından kişilər əksər hallarda qadınlardan daha az yaşayırlar. Qadınlar müxtəlif çətinliklərdən baş götürüb evə pənah gətirən ərinin sevimli xanımları olmalıdırlar. Qadınlar hər gün öz həyat yoldaşının istirahət etməsi üçün lazımi şərait yaratmalıdırlar.

Qadın mülayimliklə, xoş dillə öz ərinin narahatçılığının səbəbini öyrənməli, əgər onun mehribançılıq etmək niyyətində olmadığını hiss edərsə, israr etməməlidir. Amma əgər onun gileyləndiyini görərsə, dərdini söylədiyini müşahidə edərsə, ona tam diqqətlə yanaşmalıdır. Yersiz gülüşdən çəkinin və onun narahatçılığının səbəblərini öyrəndikdə, təəssüfləndiyinizi hiss etdirin. Sonra onun dərdinə-kədərinə şərik ol, yumşaqlıqla onun qəlbini ələ al, məsələni o qədər də böyütmə. De ki, bu kimi hadisələr həyatın qaçılmaz zərurətləridir. Bir qayda olaraq, insanların mərdliyi, şücaəti bu kimi hallarda özünü büruzə verir.

Hörmətli xanım, sən mehriban və səmimi bir qadın kimi həyat yoldaşının qəlbini ələ almalı və onun əsəblərinin sakitləşməsinə şərait yaratmalı, habelə, onu mövcud problemlərlə mübarizə aparmağa hazırlamalısan”.

İmam Sadiq (ə) buyurmuşdur: “Dünyada layiqli həyat yoldaşından yaxşı heç bir şey yoxdur.”

Həyatda pul qazanmaq o qədər də asan məsələ deyildir. İnsan öz rifahı naminə pulun ardınca gedir və ona böyük maraq göstərir. Birisi əgər başqa bir şəxsə ehsan verirsə, mütləq ondan minnətdarlıq eşitmək istəyir. Əgər öz işi ilə əlaqədar minnətdarlıq görürsə, bu işə daha çox maraq göstərir və yaxşı işlərə meyil edir və tədricən bu bir adətə çevrilir. Əgər onun qədrini bilməsələr, xeyirxah işlər görməkdən çəkinər və deyər: “Heyif deyil, duz-çörək itirən bu, insanlara xeyirxahlıq edəsən”.

Hətta başqalarının minnətdarlığına ehtiyacı olmayan Allah-Taala belə yaratdığı nemətləri ilə əlaqədar minnətdarlığı dünya nemətinin əsas şərti hesab edərək deyir: “Əgər minnətdarlıq etsəniz, nemətlərimi artıq edərəm”.

Əgər həyat yoldaşın bir şey gətirsə, tez-tələsik onun əlindən al və de ki, təşəkkür edirəm. Əgər o, səni müalicə etdirsə və ya səni səyahətə aparsa, yenə də ona öz minnətdarlığını bildir. Ola bilsin ki, hər hansı bir kişi sənin ərinə xas olan eyiblərə malik olmasın. Amma həmin kişinin başqa eyibləri də ola bilər. Buna görə də, ərinin yaxşı cəhətlərini qiymətləndirməyi bacarmalısan.

Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: “Ən böyük eyib odur ki, başqalarının eyiblərini görəsən, amma öz eyiblərindən xəbərin olmasın”.

Ola bilsin ki, izdivac etməmişdən qabaq, kimisə nəzərdə tutmusunuz və ya kimsə, məsələn, hər hansı bir varlı şəxs və ya vəzifəli şəxs sizə elçi göndərmişdir, əlbəttə, bunun eybi yoxdur. Amma izdivac etdikdən sonra özünə həyat yoldaşı seçdiyin şəxsə sədaqətli həyat yoldaşı olmalısan. Heç bir vaxt həyat yoldaşını bu və ya başqa bir kişi ilə müqayisə etmə. Həzrət Əli (s) buyurmuşdur: “Öz baxışlarına sərbəstlik verən hər bir kəsin əsəbləri rahat olmaz və həmişə həsrətlə yaşayar”.

İmamlar (s) istisna olmaqla, hər bir kəsin səhvləri olur. Əgər ərinin səhvlərini görməzliyə vursan, o, vicdan əzabı çəkər və səni ağıllı, dərrakəli, qüvvətli bir qadın kimi tanıyar.

Ərinin qohumları ilə yaxşı münasibətdə olmağa çalış: Qadın ərinin yaxın qohumlarının təəssübünü çəkir, onun anası, qardaşı və bacısı ilə yaxşı münasibətlər yaradır. Bu baxımdan, qaynanası yeni bir qadının bu evə gəlməsini istəmir, çünki o, evdə olan münasibətləri qıra bilər. Buna görə də, gəlinin işlərinə irad tutur. Təsadüfi deyildir ki, bir neçə gəlin öz ərinin anasının əlindən özünü intihar etmişdir.

Burada çətinlik yaradan əsas cəhət bundan ibarətdir ki, kişi (ər) hər iki tərəfin heç birini ata bilmir.

VAHİD ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə “İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb